Krimināļprocesa Nr. 11331010522
Lietvedības Nr. KA03-0022-24

Latgales apgabaltiesa
SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rēzeknē 2024. gada 15. augustā

Tiesa šādā sastāvā: tiesneši Andris Zutis, Igors Raciņš, Dagmāra Skudra, piedaloties prokurorei Jeļenai Artemjevai un aizstāvim Artūram Zvejsalniekam,

atklātā tiesas sēdē iztiesāja apelācijas kārtībā krimināllietu /pers. A/, personas kods /personas kods/, apsūdzībā par Krimināllikuma 312. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu saistībā ar apsūdzētā /pers. A/ aizstāvja Artūra Zvejsalnieka apelācijas sūdzību par Rēzeknes tiesas 2023. gada 15. maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rēzeknes tiesa, iztiesājot krimināllietu un veicot pierādījumu pārbaudi tiesas izmeklēšanas laikā, ar 2023. gada 15. maija spriedumu /pers. A/ atzina par vainīgu Krimināllikuma 312. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā un sodīja ar īslaicīgu brīvības atņemšanu uz 1 mēnesi 15 dienām.

Saskaņā ar Krimināllikuma 51. panta pirmo daļu un 1.[1] daļas 2. punktu /pers. A/ noteikts galīgais sods, pie noteiktā soda daļēji pievienojot pēc Vidzemes rajona tiesas 2020. gada 12. marta sprieduma neizciesto pamatsodu un pilnīgi pievienojot neizciesto papildsodu, - brīvības atņemšana uz 3 gadiem 1 mēnesi, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz 9 dienām.

Papildsoda - transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšana – izciešanu noteikts skaitīt no sprieduma pasludināšanas dienas 2023. gada 15. maijā.

[2] Ar Rēzeknes tiesas 2023. gada 15. maija spriedumu /pers. A/ atzīts par vainīgu un sodīts par Krimināllikuma 312. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, ka viņš apzināti izvairījās no tiesību ierobežošanas soda izciešanas.

Sprieduma aprakstošajā daļā norādīts, ka /pers. A/ iepriekš kriminālsodīts ar Vidzemes rajona tiesas 2020. gada 12. marta spriedumu par Krimināllikuma 260. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz 3 gadiem nosacīti ar pārbaudes laiku uz 3 gadiem 2 mēnešiem, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz 3 gadiem 2 mēnešiem. /pers. A/ 2022. gada 10. februārī ap plkst. 16.35, zinādams, ka viņam ir piespriests papildsods - transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšana - un sodāmība nav noņemta vai dzēsta likumā noteiktā kārtībā, vadīja automašīnu *Volkswagen Passat*, valsts reģistrācijas numura zīme /reģistrācijas numurs/, /adrese/.

[3] Par Rēzeknes tiesas 2023. gada 15. maija spriedumu apelācijas sūdzību iesniedza apsūdzētā /pers. A/ aizstāvis A. Zvejsalnieks, kurā lūdz atcelt pirmās instances tiesas spriedumu un taisīt jaunu spriedumu, atbrīvojot /pers. A/ no kriminālatbildības vai soda. Apelācijas sūdzībā norādīts:

[3.1] pirmās instances tiesai bija pamats piemērot Krimināllikuma 58. panta pirmo daļu un 59. panta trešo daļu, jo /pers. A/ vadīja automašīnu salīdzinoši nelielu attālumu. Turklāt /pers. A/ vadīja automašīnu, lai iegādātos zāles pēc savas kaimiņienes /pers. B/ lūguma, jo viņai pasliktinājās veselības stāvoklis;

[3.2] nav šaubu, ka /pers. A/ māk vadīt automašīnu, un viņa braukšana būtiski neapdraudēja apkārtējos vairāk kā citi autovadītāji. Apsūdzētā nodarījums nav radījis tādu apdraudējumu, lai būtu samērīgi un nepieciešams piemērot kriminālsodu, tāpēc tas uzskatāms par maznozīmīgu. Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 49. panta trešā daļa nosaka, ka sodu smagums nedrīkst būt nesamērīgs ar noziedzīgā nodarījuma smagumu. Savukārt /pers. A/ piemērotais sods ir acīmredzami nesamērīgs ar viņam inkriminēto nodarījumu;

[3.3] noziedzīga nodarījuma raksturs un kaitīgums nenorāda, ka par šo nodarījumu būtu jāpiemēro visbargākais no likumā paredzētajiem soda veidiem – brīvības atņemšana. /pers. A/ iespējams piemērot nosacītu notiesāšanu atbilstoši Krimināllikuma 55. panta 10.[1] daļā noteiktajam. Ja tiesa noteiktu soda veidu, kas nav saistīts ar brīvības atņemšanu, būtu iespējams lemt nevis par soda izpildi pēc Vidzemes rajona tiesas 2020. gada 12. marta sprieduma, bet gan par pārbaudes laika pagarināšanu;

[3.4] tiesai bija jāņem vērā, ka /pers. A/ vadīja automašīnu, lai iegādātos medikamentus savai kaimiņienei /pers. B/, kurai bija radušās veselības problēmas. Palīdzības nesniegšana varēja apdraudēt /pers. B/ veselību. Savukārt ar /pers. A/ rīcību nekāds kaitējums netika nodarīts. Līdz ar to radītais kaitējums ir daudz mazāks par novērsto iespējamo kaitējumu. Šādos apstākļos iespējams lemt par Krimināllikuma 32. panta piemērošanu.

[4] Apelācijas instances tiesas sēdē apsūdzētā /pers. A/ aizstāvis A. Zvejsalnieks iesniegto apelācijas sūdzību uzturēja un tajā norādītos motīvus. Aizstāvis norādīja, ka pirmās instances tiesa nepamatoti saskaņā ar Krimināllikuma 48. panta pirmās daļas 1. punktu atzina apsūdzētā vainu pastiprinošo apstākli - noziedzīgā nodarījuma recidīvs. Savukārt atbildību pastiprinoša apstākļa izslēgšana ir pamats noteiktā soda grozīšanai.

[5] Apelācijas instances tiesas sēdē prokurore J. Artemjeva atzina, ka pirmās instances tiesas spriedums ir likumīgs un pamatots, taču pirmās instances tiesa saskaņā ar Krimināllikuma 48. panta pirmās daļas 1.punktu nepamatoti atzina par atbildību pastiprinošo apstākli - recidīvs. Prokurore lūdz atcelt pirmās instances tiesas spriedumu daļā par Krimināllikuma 48. panta piemērošanu un recidīva atzīšanu, bet tas nav pamats soda samazināšanai. Prokurore norādīja:

[5.1] nav pamatots lūgums apsūdzēto atbrīvot no kriminālatbildības saskaņā ar Krimināllikuma 58. panta pirmo daļu un 59. panta trešo daļu. Pirmās instances tiesa pareizi secināja, ka pie kriminālprocesā konstatētajiem apstākļiem likums neparedz iespēju piemērot apelācijas sūdzībā norādītās likuma normas. Tiesa pamatoti atsaucās uz Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2008. gada 11.jūnija lēmumu lietā Nr. SKK-349/2008, norādot, ka Krimināllikuma 312. panta otrajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums ir ar formālu noziedzīga nodarījuma sastāvu. Tas satur pašas sodāmās darbības pazīmes, neatkarīgi no seku iestāšanās. Kaitīgo seku neesamība pati par sevi nav pamats, lai noziedzīgo nodarījumu atzītu par maznozīmīgu. Savukārt likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 19.[2] panta pirmā daļa nosaka divus maznozīmīga

noziedzīgā nodarījuma kritērijus, kas attiecas uz mantiskajiem un nemantiskiem noziedzīgiem nodarījumiem, proti, attiecas uz likumā aizsargāto interešu nelielu apdraudējumu;

[5.2] pirmās instances tiesa pamatoti secināja, ka Krimināllikuma 55. panta $10.^1$ daļa paredz iespēju pagarināt pārbaudes termiņu tikai tajā gadījumā, ja apsūdzētais pārbaudes laikā izdarīja jaunu noziegumu nodarījumu aiz neuzmanības. Savukārt Krimināllikuma 312. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīt aiz neuzmanības nav iespējams bez tīša nodoma, līdz ar to likums neparedz piemērot norādīto likuma normu;

[5.3] nepamatots ir aizstāvja lūgums par Krimināllikuma 32. panta piemērošanu, jo lietā netika konstatēta galējās nepieciešamības situācija, lai apsūdzētais vadītu transportlīdzekli.

Motīvu daļa

[6] Kriminālprocesa likuma 562. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka tiesas izmeklēšana un tiesas debates apelācijas instances tiesā notiek sūdzībā vai protestā izteikto prasību apjomā un ietvaros, kurus nedrīkst pārsniegt, izņemot gadījumus, kad apelācijas instances tiesai rodas šaubas par pirmās instances tiesas konstatēto apsūdzētā, dalībnieku vai līdzdalībnieku vainu vai atbildību pastiprinošiem apstākļiem.

Noklausījusies apsūdzētā /pers. A/ aizstāvja A. Zvejsalnieka argumentus un prokurores J. Artemjevas viedokli, pārbaudījusi lietā esošos pierādījumus un pirmās instances tiesas sprieduma tiesiskumu un pamatotību, apelācijas instances tiesa atzīst, ka konkrētajā gadījumā pārsniedzams apelācijas sūdzībā izteikto prasību apjoms. Pirmās instances tiesas spriedums atceļams daļā par apsūdzētajam /pers. A/ noteikto sodu par Krimināllikuma 312. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, daļā par galīgā soda noteikšanu saskaņā ar Krimināllikuma 51. panta pirmo daļu un $1.^1$ daļas 2. punktu un šajā daļā taisāms jauns spriedums. Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedums ir atstājams nogrozīts.

[7] Apelācijas instances tiesa norāda, ka tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā ir būtisks tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu tiesā elements.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 463. panta pirmajā daļā noteikto apsūdzētā piedalīšanās krimināllietas iztiesāšanā ir obligāta. Šajā normā ietverts Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta 1. punktā noteiktais vispārējais taisnīgas tiesas princips, proti, ka, pārbaudot izvirzītās apsūdzības pamatotību, personai ir tiesības uz atklātu lietas izskatīšanu tiesā mutvārdu procesā *(Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2010. gada 12. augusta spriedums lietā „Kammerer v. Austria", 32435/06, 23. punkts, 2011. gada 7. septembra spriedums lietā „Gusak v. Russia", 28956/05, 25. punkts, 2014. gada 10. oktobra spriedums lietā „Marčan v. Croatia", 40820/12, 34. punkts).* Arī Eiropas Savienības tiesa, atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, ir atzinusi, ka apsūdzētā ierašanās tiesā ir ļoti būtiska vienlīdzīga un taisnīga kriminālprocesa interesēs un ka pienākums nodrošināt apsūdzētajam tiesības būt klātesošam tiesas sēžu zālē ir viens no Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta būtiskajiem elementiem *(Eiropas Savienības tiesas 2022. gada 15. septembra spriedums lietā C-420/20, (ECLI:EU:C:2022:679), 56 .punkts; Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2006. gada 18. oktobra spriedums lietā Hermi pret Itāliju, pieteikuma Nr. 18114/02, 36. punkts).* Tomēr prasība par apsūdzētā piedalīšanos iztiesāšanā nav absolūta. Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē ir nostiprināta atziņa, ka, lai arī apsūdzētajam ir tiesības piedalīties lietas iztiesāšanā, tomēr no šīm tiesībām viņš var arī atteikties. Apsūdzētajam jāapzinās, ka noteiktos ar objektīviem apstākļiem pamatojamos gadījumos lietas iztiesāšana var notikt arī bez viņa, vienlaikus nodrošinot pietiekamas procesuālās garantijas. Tādējādi lietas iztiesāšana apsūdzētā prombūtnē pati par sevi nav nesavienojama ar personas tiesībām uz taisnīgu tiesu. Izņēmumi no Kriminālprocesa likuma 463.panta pirmajā daļā minētā nosacījuma – apsūdzētā obligātas piedalīšanās krimināllietas iztiesāšanā – noteikti Kriminālprocesa likuma 464. un 465.pantā.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 464. panta pirmo daļu krimināllietu par kriminālpārkāpumu, mazāk smagu noziegumu un smagu noziegumu, par kuru paredzēts brīvības atņemšanas sods līdz pieciem gadiem, tiesa var iztiesāt bez apsūdzētā piedalīšanās, ja apsūdzētais atkārtoti bez attaisnojoša iemesla neierodas uz tiesas sēdi vai ir iesniedzis tiesai lūgumu par krimināllietas iztiesāšanu bez viņa piedalīšanās. Krimināllietu tiesa var iztiesāt, ja tiesas sēdē piedalās aizstāvis.

Apsūdzētais /pers. A/ uz lietas iztiesāšanu Latgales apgabaltiesā neieradās 2023. gada 13. novembrī un 2024. gada 15. augustā bez attaisnojoša iemesla. Par tiesas sēdi viņam paziņots savlaicīgi likumā noteiktajā kārtībā, nosūtot tiesas pavēstes uz viņa deklarēto un faktisko dzīvesvietu, kā arī uz norādīto e-pastu. Attaisnojošus dokumentus, kas pamatotu viņa attaisnotu neierašanos uz tiesas sēdi 2023. gada 13. novembrī u n 2024. gada 15. augustā apsūdzētais tiesai neiesniedza, kā arī nav izteicis lūgumu atlikt tiesas sēdi. Savukārt uz lietas izskatīšanu 2024. gada 21. martā apsūdzētais neieradās un iesniedza darbnespējas lapu, kura atvērta 2024. gada 18. martā un kuru izsniedza ģimenes ārsts /pers. C/. Apgabaltiesa lietas iztiesāšanu atlika un pieprasīja informāciju ģimenes ārstam /pers. C/ par apsūdzētā veselības stāvokli. Saskaņā ar ģimenes ārsta /pers. C/ sniegto atbildi apsūdzētā /pers. A/ veselības stāvoklis objektīvi nevarēja kalpot par iemeslu neierasties uz tiesas sēdi 2024. gada 21. martā. Tāpat arī uz tiesas sēdi 2024. gada 20. jūnijā apsūdzētais neieradās un atkārtoti iesniedza informāciju, ka viņš apmeklēja LOR ārstu un ģimenes ārstu, taču tajā ārstēšanās režīms nebija norādīts. Apelācijas instances tiesa norāda, ka tikai ārsta noteiktais apsūdzētajam ārstēšanas režīms stacionārā vai mājās ir atzīstams par attaisnojošu iemeslu, lai neierasties uz tiesas sēdi *(Senāta 2013. gada 4. aprīļa lēmums lietā Nr. SKK- 197/2013, 2019. gada 30.janvāra lēmums lietā Nr. SKK-98/2019)*, tādejādi apelācijas instances tiesa atzīst /pers. A/ neierašanos uz tiesas sēdēm arī 2024. gada 21. martā un 20. jūnijā par neattaisnojošām. Apsūdzētais izvairās no tiesas, neskatoties uz to, ka viņam divas reizes - 2023. gada 13. novembrī un 2024. gada 20. jūnijā bija piemērota procesuālā sankcija – piespiedu nauda. Apelācijas instances tiesa nekonstatē lietā tādus apstākļus, kas liecinātu, ka apsūdzētajam /pers. A/ radušies kādi šķēršļi, kas liegtu viņam savlaicīgi paziņot tiesai par neierašanās iemesliem 2024. gada 15. augustā un savlaicīgi lūgt atlikt tiesas sēdi. Izvērtējot iepriekš norādītos apsvērumus, apelācijas instances tiesa uzskata, ka apsūdzētais brīvprātīgi un nepārprotami atteicies izmantot tiesības piedalīties lietas izskatīšanā.

Krimināllikuma 312. panta otrajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums saskaņā ar Krimināllikuma 7. panta trešo daļu klasificējams kā mazāk smags noziegums, un apsūdzētais atkārtoti bez attaisnojoša iemesla neieradās uz tiesas sēdi, tāpēc apelācijas instances tiesa saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 464. panta pirmo daļu nolēma iztiesāt krimināllietu bez apsūdzētā piedalīšanās. Tiesas sēdē piedalījās aizstāvis A. Zvejsalnieks, kas nodrošināja apsūdzētā /pers. A/ interešu aizstāvību tiesas sēdē.

[8] Kriminālprocesa likuma 511. panta otrā daļa nosaka, ka spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam. Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 512. panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajam, tiesa, taisot spriedumu, pamatojas uz materiālo un procesuālo tiesību normām, kā arī tiesa spriedumu pamato ar pierādījumiem, kuri pārbaudīti tiesas sēdē; pierādījumiem, kurus saskaņā ar šā likuma 125. panta noteikumiem nav nepieciešams pārbaudīt; rakstveida pierādījumiem un dokumentiem, kuri norādīti lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai; ziņām, kas fiksētas konkrētajā kriminālprocesā agrāk sniegtajās liecībās, ja aizstāvība piekritusi šo liecību izmantošanai; personas, kura tiesas sēdē sniedza liecības, konkrētajā pirmstiesas kriminālprocesā sniegtajām ziņām.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 124.panta otro daļu kriminālprocesā pierādāma noziedzīga nodarījuma sastāva esamība vai neesamība, kā arī citi Krimināllikumā un šajā likumā paredzētie apstākļi, kuriem ir nozīme konkrēto krimināltiesisko attiecību taisnīgā noregulējumā. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 128. panta otrajā daļā noteikto, cik ticamas ir pierādīšanā izmantojamās ziņas par faktiem, izvērtē, aplūkojot visus

krimināprocesā iegūtos faktus vai ziņas par faktiem kopumā un savstarpējā sakarībā. Savukārt no Kriminālprocesa likuma 129. panta izriet, ka pierādījumi ir attiecināmi uz konkrēto kriminālprocesu, ja ziņas par faktiem tieši vai netieši apstiprina krimināprocesā pierādāmo apstākļu esamību vai neesamību, kā arī citu pierādījumu ticamību vai neticamību, izmantošanas iespējamību vai neiespējamību.

Apelācijas instances tiesa atzīst, ka apsūdzētais /pers. A/ tiesiski un pamatoti atzīts par vainīgu viņam inkriminētajās noziedzīgajās darbībās un tās pamatoti kvalificētas saskaņā ar Krimināllikuma 312. panta otro daļu. Valsts apsūdzības iegūtie pierādījumi ir ticami, jo tie apstiprina cits citu, un kopumā nepārprotami atspoguļo faktus, kas attiecināmi uz apstākļiem pirms un pēc nozieguma izdarīšanas. Apelācijas instances tiesa, pārbaudot un novērtējot lietā iegūtos pierādījumus, nonāk pie atzinuma, ka pirmās instances tiesa ir pareizi izvērtējusi pierādījumus attiecībā uz apsūdzētajam inkriminēto noziedzīgo nodarījumu un viņa izdarītajām darbībām, novērtējusi pierādījumus to kopsakarā atbilstoši Krimināprocesa likuma 127.-130. panta nosacījumiem, analizējusi, motivējusi tos un devusi novērtējumu spriedumā katram no tiem, analizējusi noziedzīgā nodarījuma kvalificējošās pazīmes. Līdz ar to pirmās instances tiesa pamatoti atzinusi apsūdzētā /pers. A/ vainīgumu viņam izvirzītajā apsūdzībā par Krimināllikuma 312. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu pilnā apjomā. Apsūdzētajam /pers. A/ inkriminētā noziedzīgā nodarījuma juridiskā kvalifikācija ir pareiza, un pirmās instances tiesas spriedums par nodarījuma juridisko kvalifikāciju un par apsūdzētā vainīgumu ir atstājams negrozīts.

Apelācijas instances tiesa nav konstatējusi tādus apstākļus, kas varētu būt par pamatu apšaubīt pirmās instances tiesas atzinumus par apsūdzētā vainīgumu Krimināllikuma 312. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā un pierādījumu novērtējumu, līdz ar to apelācijas instances tiesa pievienojas pirmās instances tiesas atzinumiem par apsūdzētā vainīgumu, un, pamatojoties uz Krimināprocesa likuma 564. panta sesto daļu, neatkārtos pirmās instances tiesas spriedumā norādītos pierādījumus un atzinumus. Apelācijas instances tiesa uzskata par nepieciešamu sniegt savu vērtējumu tiem apsūdzētā aizstāvja apelācijas sūdzībā izteiktajiem iebildumiem un argumentiem, kas tiesas ieskatā ir nozīmīgi un būtiski konkrētās lietas izspriešanā.

[9] Apelācijas instances tiesa atzīst par nepamatotu apsūdzētā /pers. A/ aizstāvja apelācijas sūdzībā norādīto, ka /pers. A/ darbībās saskaņā ar Krimināllikuma 32. pantu ir konstatējama galējā nepieciešamība, kas izslēdz krimināatbildību. Aizstāvība uzskata, ka apsūdzētais vadīja transportlīdzekli galējas nepieciešamības gadījumā, lai iegādātos medikamentus savai kaimiņienei /pers. B/ un novērstu viņai radušos veselības apdraudējumu, tādejādi izvairoties no tiesību ierobežošanas soda izciešanas.

[9.1] Saskaņā ar Krimināllikuma 32. pantu galējā nepieciešamība ir darbība, ko persona izdara, lai novērstu kaitējumu, kas apdraud valsts un sabiedrības intereses, šīs personas vai citas personas tiesības, kā arī šo vai citu personu, ja attiecīgo kaitējumu konkrētajos apstākļos nav bijis iespējams novērst ar citiem līdzekļiem un ja radītais kaitējums ir mazāks nekā novērstais. Šādos apstākļos galējā nepieciešamība izslēdz krimināatbildību.

Galējās nepieciešamības gadījumā briesmas ir reāli pastāvošas un ir svarīgi noteikt briesmu sākuma un beigu momentu. Turklāt katrā gadījumā ir jāizvērtē, cik nozīmīga ir tā interese, kuru aizsargājot, tiek nodarīts kaitējums citai personai. Kaitējuma radīšana citai ar likumu aizsargātai interesei pieļaujama tikai tādā gadījumā, kad draudošās briesmas novērst nav bijis iespējams citādā veidā, kā vien radot kaitējumu. Bez tam radītajam kaitējumam ir jābūt mazākam par novērsto. Lai to konstatētu ir jānovērtē apdraudēto interešu svarīgums un jāsalīdzina novērstā kaitējuma bīstamība ar radīto kaitējumu.

Galējās nepieciešamības nosacījumi, ka kaitējuma nodarīšana ir vienīgā iespēja, kā novērst draudošās briesmas un ka nodarītajam kaitējumam jābūt mazākam par novērsto, raksturo galējās nepieciešamības tiesiskuma robežas. Ja galējās nepieciešamības tiesiskuma robežas ir pārkāptas, persona par radīto kaitējumu atbild uz vispārējiem pamatiem, jo Krimināllikumā nav normas, kurā paredzēta personas atbildība par galējās nepieciešamības robežu pārkāpšanu. Tomēr, ja noziedzīgais nodarījums izdarīts, pārkāpjot galējās nepieciešamības nosacījumus, tad saskaņā ar Krimināllikuma 47. panta pirmās daļas 6. punktu tas atzīstams par atbildību mīkstinošo apstākli un ņemams vērā nosakot vainīgajam sodu *(Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I-VIII^2 nodaļa). Trešais papildinātais izdevums - Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021, 156.-159. lpp.).*

[9.2] Pirmās instances tiesā un pirmstiesas izmeklēšanā apsūdzētais /pers. A/ faktiski atzina, ka apsūdzībā norādītajā laikā un vietā vadīja transportlīdzekli, taču pārkāpa ar spriedumu noteikto tiesību ierobežojumu, jo brauca uz aptieku pēc zālēm.

Saskaņā ar /pers. A/ paskaidrojumu transportlīdzekli viņš bija spiests vadīt, jo bija nepieciešamība aizbraukt uz aptieku pēc zālēm kaimiņienei. Viņš norādīja, ka bija vienīgais, kurš varēja šīs zāles atvest *(lietas 3.-4. lapa).*

Nopratināts kā aizdomās turētais, /pers. A/ liecināja, ka uz aptieku aizbrauca pēc kaimiņienes /pers. B/ lūguma, lai atvestu viņai tabletes no alerģijas. /pers. B/ nesūdzējās viņam par veselības problēmām, bet vienkārši palūdza aizbraukt uz aptieku pēc zālēm. /pers. A/ uzreiz piekrita un aizbrauca. Māte /pers. D/ zināja, ka /pers. A/ ar viņai piederošo transportlīdzekli brauks uz aptieku. /pers. A/ to viņai pateica, un māte neiebilda *(lietas 9.-12. lapa).*

Paužot savu attieksmi pret izvirzīto apsūdzību, apsūdzētais /pers. A/ norādīja, ka apsūdzība saprotama un vainu atzīst pilnībā *(lietas 17.lapa*).

Pirmās instances tiesas sēdē apsūdzētais /pers. A/ liecināja, ka kaimiņienei /pers. B/ 2022. gada 10. februārī ap plkst. 16.00 – 17.00 kļuva slikti. Viņa palūdza nopirkt tabletes un iedeva medikamentiem naudu. Nepajautāja, kāpēc slikti jutās, bet redzēja, ka bija jāpalīdz. Viņš paņēma mātes automašīnu *VW Passat*, ar kuru aizbrauca uz aptieku, kas atrodas /Nosaukums/ veikalā. Aptiekā viņš iegādājās zāles, uzrādot /pers. B/ pasi. Kad devās uz mājām, viņu apturēja policijas darbinieki. Apsūdzētais atzina, ka rīkojās impulsīvi un brauca bez tiesībām, zinādams, ka nedrīkstēja vadīt transportlīdzekli *(lietas 44. lapa).*

Policijas darbinieks /pers. E/ pirmās instances tiesas sēdē liecināja, ka, pildot dienesta pienākumus, apturēja transportlīdzekli, jo tam nebija veikta tehniskā apskate vai arī tas nebija apdrošināts. Viņš noskaidroja, ka transportlīdzekļa vadītajam nav iegūtas tiesības. Iespējams, transportlīdzekļa vadītājs viņam norādīja, ka brauc uz aptieku, jo vecmammai bija nepieciešamas zāles *(lietas 34.lapa)*.

Lieciniece/pers. B/ pirmās instances tiesā liecināja, ka viņai ir iedzimta bronhiālā astma, un neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests atsakās braukt uz izsaukumu saistībā ar šo diagnozi. Viņa palūdza kaimiņam /pers. A/ aizbraukt uz aptieku pēc recepšu zālēm, jo bija smacējoša sajūta un neviena cita kaimiņa nebija mājās, bet viņas vīrs ir 1. grupas invalīds. Lieciniece iedeva /pers. A/ savu pasi, lai aptiekā varētu nopirkt zāles. Viņa ātrajai palīdzībai zvanīja 10. februārī plkst. 8.00 no tālruņa numura /numurs/, bet tā atteicās braukt, jo nav nāvīgs gadījums. Parasti viņa iegādājas zāles ar rezervi, bet tajā dienā bija palikušas tikai dažas tabletes, kuru pietiktu tikai līdz vakaram *(lietas 44. lapa).*

Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (turpmāk – NMPD) /datums/atbilde apstiprina, ka Operatīvās darbības centrā 2022. gada 9.-11. februārī nebija reģistrēts ienākošais zvans un neatliekamās medicīniskās palīdzības izsaukums no /pers. B/, tālruņa Nr./numurs/ *(lietas 48. lapa).*

Apelācijas instances tiesa, izvērtējot lietā iegūtos pierādījumus to kopumā un savstarpējā sakarībā, tai skaitā /pers. A/ sniegtās liecības, nekonstatē, ka noziedzīgo nodarījumu apsūdzētais izdarījis galējās nepieciešamības apstākļos vai arī pārkāpjot galējās nepieciešamības robežas.

Krimināllietas materiālos nav rakstveida vai cita veida pierādījumu par /pers. B/ veselības stāvokli, izņemot viņas pašas liecības. Taču apelācijas instances tiesa neizslēdz iespēju, ka apsūdzētā /pers. A/ kaimiņienei /pers. B/ ir konstatēta diagnoze - bronhiālā astma, kas var radīt elpceļu pietūkumu, sašaurināšanos, elpas trūkumu un smakšanas sajūtu. Tāpat apelācijas instances tiesa neapšauba, ka lieciniecei /pers. B/ ikdienā pastāvīgi jālieto medikamenti (recepšu zāles) un jāseko ārsta norādījumiem.

Savukārt attiecībā par /pers. B/ veselības stāvokli 2022. gada 10. februārī un par reālu viņas dzīvības apdraudējumu krimināllietas materiālos pierādījumu nav. /pers. B/ liecības, ka viņa zvanīja Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestam, bet saņēma atteikumu palīdzības sniegšanai,

krimināllietas iztiesāšanā neapstiprinājās. NMPD Operatīvās darbības centrā 2022. gada 9.-11. februārī nebija reģistrēts ienākošais zvans no /pers. B/ tālruņa Nr./numurs/ saistībā ar neatliekamās medicīniskās palīdzības izsaukumu. Apelācijas instances tiesas ieskatā, nav pamata uzskatīt, ka /pers. B/ reāla veselības apdraudējuma gadījumā Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta mediķi būtu atteikušies izbraukt un sniegt viņai neatliekamo medicīnisko palīdzību.

No lietas materiāliem un apsūdzētā liecībām konstatējams, ka /pers. A/ mātei bija zināms, ka viņš brauks uz aptieku pēc zālēm kaimiņienei. Pēc /pers. A/ aizturēšanas viņa māte tika izsaukta uz notikumu vietu, un pēc paskaidrojumu sniegšanas apsūdzētais kopā ar māti aizbrauca projām. Šie apstākļi liecina par to, ka /pers. A/ bija vairākas izvēles iespējas, kā rast risinājumu, viņaprāt, kritiskajai situācijai, proti, palūgt aizbraukt uz aptieku mātei, palūgt palīgā kādu draugu vai paziņu, izmantot taksometra vai sabiedriskā transporta pakalpojumus.

[9.3] Apelācijas instances tiesas ieskatā kriminālprocesā noskaidrotie fakti un apstākļi neapstiprina faktu, ka noziedzīgais nodarījums izdarīts galējas nepieciešamības situācijā vai pārkāpjot galējās nepieciešamības tiesiskuma robežas. Tiesas nolēmuma nepildīšana, neievērojot ar tiesas spriedumu piespriesto papildsodu – transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšana –, nav attaisnojama, jo /pers. A/ pastāvēja alternatīvi rīcības varianti. Turklāt apelācijas instances tiesa no iepriekš norādītajiem pierādījumiem nekonstatē, ka liecinieces /pers. B/ dzīvībai, laikā, kad apsūdzētais /pers. A/, pārkāpjot tiesas liegumu, vadīja transportlīdzekli un brauca pēc medikamentiem, draudētu briesmas. Apelācijas instances tiesa norāda, ka transportlīdzekļa vadīšana bez transportlīdzekļa vadīšanas tiesībām apdraud ne tikai pašu transportlīdzekļa vadītāju, bet arī transportlīdzekļa pasažierus un citus ceļa satiksmes dalībniekus. Varbūtējais kaitējums kaimiņienes veselībai konkrētajos apstākļos attiecībā pret visai sabiedrībai radīto apdraudējumu nav vērtējams kā galējā nepieciešamība vai tās robežu pārkāpums. Līdz ar to nav pamata /pers. A/ atbrīvošanai no krimināatbildības vai atbildību mīkstinoša apstākļa, kas paredzēts Krimināllikuma 47. panta pirmās daļas 6. punktā, piemērošanai.

[10] Apelācijas instances tiesa atzīst par nepamatotu apsūdzētā aizstāvja A. Zvejsalnieka viedokli, ka, pamatojoties uz Krimināllikuma 58. vai 59. pantā paredzētajiem nosacījumiem, pastāv iespēja /pers. A/ atbrīvot no krimināatbildības vai soda.

[10.1] Likumdevējs Krimināllikumā un Kriminālprocesa likumā ir noteicis gadījumus un kārtību, kādā personas, kuras izdarījušas noziedzīgu nodarījumu, var tikt atbrīvotas no krimināatbildības. Turklāt tiesu praksē atzīts, ka atbrīvošana no krimināatbildības ir procesa virzītāja tiesības, nevis pienākums, un, pieņemot šādu lēmumu, jāievēro ne tikai konkrētā likuma norma, bet jāvadās arī pēc vispārējiem tiesību principiem, jāvērtē visi lietā konstatētie apstākļi to kopumā un savstarpējā saistībā (*Senāta 2007. gada 19. decembra lēmums lietā Nr. SKK- 713/2007).*

[10.2] Saskaņā ar Krimināllikuma 59. panta trešo daļu tiesa personu var atbrīvot no soda šā likuma 58.pantā paredzētajos gadījumos. Krimināllikuma 58. panta pirmajā daļā noteikts ka no krimināatbildības var atbrīvot personu, kas izdarījusi maznozīmīgu noziedzīgu nodarījumu. Savukārt Kriminālprocesa likuma 379. panta pirmās daļas 1. punkts un 481. panta otrās daļa paredz tiesas tiesības izbeigt kriminālprocesu, atbrīvojot personu no krimināatbildības, ja izdarīts maznozīmīgs noziedzīgs nodarījums.

Saskaņā ar likumu "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 19.^{2} panta pirmo daļu *(likuma redakcijā no 2020. gada 6.jūlija)* maznozīmīgs noziedzīgs nodarījums ir nodarījums, kura rezultātā nodarīts mantisks zaudējums, kas noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī bijis mazāks par pusi no tai laikā Latvijas Republikā noteiktās minimālās mēnešalgas, vai kura radītais ar likumu aizsargāto interešu apdraudējums ir neliels.

Neliels ar likumu aizsargāto interešu apdraudējums ir ģenerālklauzula – tā kritēriji normatīvajos aktos nav noteikti, tie jāizvērtē tiesai, kas izskata lietu pēc būtības. Ar likumu aizsargāto interešu apdraudējuma apmēru izvērtē saistībā ar konkrētā noziedzīgā nodarījuma faktiskajiem apstākļiem, arī, cik nozīmīga ir ar likumu aizsargātā interese, kāds ir apdraudējuma veids, tā smagums, apjoms, ilgums u. tml.

Ar likumu aizsargāta interese – tiesiskais labums – var būt arī ar nemantisku raksturu. Intereses satura un nozīmes apzināšanās ir svarīgs noziedzīga nodarījuma klasifikācijas elements visos gadījumos, kad panta dispozīcija paredz prasību konstatēt ar likumu apdraudēto interešu un tiesību apdraudējuma faktu. Vērtējot ar likumu aizsargāto interešu apdraudējuma apmēru, nepieciešams vērtēt visu to sociālā labuma kopumu, ko cietušā persona iegūtu, ja šāds apdraudējums netiktu veikts. Tikai tad, ja šo interešu aizskārums ir neliels, var lemt par krimināprocesa neuzsākšanu vai izbeigšanu, vai atbrīvošanu no krimināatbildības *(Senāta 2022. gada 30. novembra lēmums lietā Nr. 11860006116, SKK-313/2022 ECLI:LV:AT:2022:1130.11860006116.4.L).*

[10.3] Juridiskajā literatūrā skaidrots, ka Krimināllikuma 312. panta otrajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums apdraud jurisdikcijas intereses tiesas sprieduma vai prokurora lēmuma izpildē. No subjektīvās puses Krimināllikuma 312. panta otrajā daļa paredzēto noziedzīgo nodarījumu raksturo tiešs nodoms – persona apzinās savu darbību kaitīgumu un, zinot, ka viņam jāizcieš tiesību ierobežošana, kas noteikta ar tiesas spriedumu (prokurora priekšrakstu par sodu), izvairās no tā izpildes. Krimināllikuma 312. pantā iekļautā noziedzīgā nodarījuma sastāvs ir formāls, kas satur pašas sodāmās darbības pazīmes, neatkarīgi no seku iestāšanās. Kaitīgo seku neesamība, pati par sevi nav pamats, lai noziedzīgo nodarījumu atzītu par mazsvarīgu *(Senāta 2008. gada 11. jūnija lēmums lietā Nr. SKK – 349/2008 (Krimināllieta 11520135107)).* Noziedzīgs nodarījums ir pabeigts ar brīdi, kad konstatēta tāda darbība vai bezdarbība, kas liecina par notiesātā nolūku izvairīties no soda izciešanas *(Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII-XXV nodaļa). Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2023, 658. lpp.).*

Judikatūrā norādīts, lai arī noziedzīgs nodarījums ar formālu sastāvu neparedz kādu konkrētu seku iestāšanos, taču tas nenozīmē, ka ar šādu noziedzīgu nodarījumu netiek nodarīts kaitējums vispār, jo, kā noteikts Krimināllikuma 6. panta pirmajā daļā, tad par noziedzīgu nodarījumu atzīstams ar nodomu (tīši) vai aiz neuzmanības izdarīts kaitīgs nodarījums. Tāpēc atbilstoši Krimināllikuma 46. panta otrajai daļai tiesai jāizvērtē radītais kaitējums, it sevišķi tajos gadījumos, kad jālemj par Krimināllikuma 58. panta pirmās daļas piemērošanu *(Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2014.gada 19.septembra lēmums lietā Nr. SKK-417/2014 (11514006512)).*

Apelācijas instances norāda, ka /pers. A/ izdarīja noziegumu ar formālu sastāvu, kas satur vienīgi tādas pazīmes, kas raksturo pašu kaitīgo darbību, bet kaitīgu seku iestāšanos neprasa, jo sodāma ir pati kaitīgā darbība. Noziedzīgs nodarījums pabeigts ar brīdi, kad apsūdzētais uzsāka vadīt transportlīdzekli, tas ir, apzinātu neattaisnojamu darbību, lai izvairītos no tiesas piespriestā tiesību ierobežošanas soda izciešanas. Tādējādi apsūdzētā darbības rezultātā radītais kaitējums ir jurisdikcijas intereses apdraudējums sprieduma izpildē un saistīts ar transportlīdzekļa, kas uzskatāms par paaugstināto bīstamības avotu, vadīšanu bez transportlīdzekļa vadīšanas tiesībām, kuras apsūdzētajam ar iepriekšējo spriedumu ir atņemtas. Šajā gadījumā kaitējums nav saistīts ar transportlīdzekļa vadīšanas ātrumu, attālumu vai vadītāja praktiskajām iemaņām, ko norādījis aizstāvis apelācijas sūdzībā. Krimināllikuma 312. panta otrā daļa neparedz, lai papildus veiktajām prettiesiskajām darbībām tiktu radīts vēl kāds kaitējums. Turklāt /pers. A/ apzinājās, ka viņam ir tiesas piespriests tiesību ierobežošanas sods un atņemtas transportlīdzekļa vadīšanas tiesības. Vainīgā subjektīvā attieksme pret nodarījumu izpaužas tieša nodoma veidā, jo viņš apzinās savu darbību kaitīgumu un vadīja transportlīdzekli, kad pastāvēja liegums to darīt. Līdz ar to apelācijas instances tiesa uzskata, ka šāda apsūdzētā rīcība nedod pamatu atzīt, ka viņa izdarītais noziedzīgais nodarījums ir maznozīmīgs, tāpēc nav tiesiska pamata /pers. A/ saskaņā ar Krimināllikuma 58. panta pirmo daļu vai 59. panta trešo daļu atbrīvot no krimināatbildības vai soda.

[11] Tiesas pienākums ir noteikt vainīgajai personai tiesisku, pamatotu un taisnīgu sodu saskaņā ar Krimināllikuma 46. pantā norādītajiem soda noteikšanas vispārīgajiem principiem, ievērojot Krimināllikuma 35. pantā noteikto soda mērķi.

Pārbaudot tiesas spriedumu daļā par apsūdzētajam piespriestā soda veidu, apelācijas instances tiesa uzskata, ka pirmās instances tiesa, izlemjot šo jautājumu, ir ievērojusi Krimināllikuma 35. un 46. panta prasības.

[11.1] Krimināllikuma 35. pants reglamentē soda mērķi un arī nosaka, ka Krimināllikumā paredzētais sods ir piespiedu līdzeklis, ko personai, kura ir vainīga noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, šā likuma ietvaros valsts vārdā piesprież tiesa. Savukārt Krimināllikuma 35. panta otrajā daļā norādīts, ka soda mērķis ir aizsargāt sabiedrības drošību, atjaunot taisnīgumu, sodīt vainīgo personu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, resocializēt sodīto personu, kā arī panākt, lai notiesātais un citas personas pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas. Speciālās prevencijas kā soda mērķa uzdevums ir panākt, lai notiesātā persona pildītu likumus un neizdarītu jaunu noziedzīgo nodarījumu.

Krimināllikuma 46. pants reglamentē soda noteikšanas vispārīgos principus, kur otrajā daļā norādīts, ka, nosakot soda veidu, ņem vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, kā arī vainīgā personību. Atbilstoši Krimināllikuma 46. panta ceturtajai daļai brīvības atņemšanas sodu par kriminālpārkāpumu un mazāk smagu noziegumu piemēro, ja soda mērķis nav sasniedzams, nosakot kādu no attiecīgā panta sankcijā paredzētajiem vieglākajiem soda veidiem.

Tiesību teorijā norādīts, ka ziņas, kuras raksturo personību un kurām ir krimināltiesiska nozīme, skar četrus cilvēka dzīves un darbības aspektus: 1) fizisko stāvokli, 2) psihisko stāvokli, 3) sociālo statusu un 4) tiesisko statusu, un to izvērtēšana ļauj, no vienas puses, noskaidrot personas noziedzīgās uzvedības cēloņus, tās noziedzīgo tieksmju stabilitāti, bet no otras puses, noteikt maksimāli lietderīgo soda veidu, lai sasniegtu tā mērķi *(Krastiņš U., Liholaja V., Krimināllikuma komentāri, Pirmā daļa (I-VIII.1 nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2015, 206. lpp.)*.

Personas tiesisko statusu nosaka personas likumpaklausība vai, tieši pretēji, iepriekšējā kriminālā pagātne, kas veido noziedzīgo nodarījumu recidīvu. Savukārt personības sociālo statusu raksturo ģimenes stāvoklis, apgādājamo personu esamība, dzīvesveids un attieksme pret darbu, sadzīves normu ievērošana, uzvedība dažādās dzīves situācijās. Personas, kura izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, fizisko stāvokli raksturo vecums, dzimums, veselības stāvoklis, invaliditāte, kam var būt izšķiroša nozīme, izvēloties soda veidu.

Apelācijas instances tiesa norāda, ka sodam par izdarīto noziedzīgo nodarījumu jābūt individualizētam un diferencētam atkarībā no noziedzīgu nodarījumu izdarījušās personas darbībām un lietā konstatētajiem apstākļiem.

[11.2] Apsūdzētais /pers. A/ izdarīja Krimināllikuma 312. panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, kas saskaņā ar Krimināllikuma 7.panta trešo daļu klasificējams kā mazāk smags noziegums. Apsūdzētā /pers. A/ noziedzīgais nodarījums apdraudēja jurisdikcijas intereses tiesas nolēmuma izpildes jomā.

Pirmās instances tiesa ņēma vērā krimināllietā noskaidrotās /pers. A/ personību raksturojošās ziņas – algotu darbu nestrādā, invaliditātes nav, apgādībā personu nav *(lietas 9.-10., 11.-12. lapa)*. /pers. A/ vienu reizi kriminālsodīts ar Vidzemes rajona tiesas 2020. gada 12. marta spriedumu par Krimināllikuma 260. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar brīvības atņemšanu uz 3 gadiem nosacīti ar pārbaudes laiku uz 3 gadiem 2 mēnešiem, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz 3 gadiem 2 mēnešiem. Spriedums stājies spēkā 2020. gada 24. martā *(lietas 13.-14., 58.-59. lapa)*, piespriestais sods nebija izciests un sodāmība atbilstoši Krimināllikuma 63. panta nosacījumiem nebija dzēsta.

Ņemot vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, kā arī izvērtējot vainīgā personību, apelācijas instances tiesa atzīst, ka apsūdzētajam pirmās instances tiesa pamatoti noteica sodu īslaicīgas brīvības atņemšanas veidā.

Apelācijas instances tiesa secina, ka apsūdzētais /pers. A/, neraugoties uz iepriekšējo sodāmību par smaga nozieguma izdarīšanu, kas apdraud sabiedrisko drošību transportlīdzekļu kustības un ekspluatācijas sfērā, vienlaikus nodarot kaitējumu personas veselībai vai dzīvībai, izdarīja jaunu mazāk smagu noziegumu pret jurisdikcijas interesēm sprieduma izpildē. Apsūdzētais noziedzīgo nodarījumu izdarīja pamatsoda un papildsoda izciešanas laikā un nedzēstās sodāmības laikā, kas norāda, ka viņš nekādus secinājumus pēc iepriekš piespriestā pamatsoda, kas noteikts ar pārbaudes laiku, nav izdarījis, nav mainījis savu attieksmi pret likumu ievērošanu un ignorē sabiedrības intereses. Apelācijas instances tiesas vērtējumā, tikai reāls brīvības atņemšanas sods var pārliecināt apsūdzēto par soda neizbēgamību, mainīt viņa attieksmi pret likumu ievērošanu un atturēt viņu no jaunu noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas. Krimināllikuma 312. panta otrajā daļā paredzētie vieglākie soda veidi nesasniegs speciālās prevencijas uzdevumu.

Turklāt saskaņā ar Senāta nolēmumos izteiktajām atziņām nesamērīgi mīksta soda noteikšana nesasniegs soda mērķi – sodīt vainīgo personu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, jo šādā gadījumā vainīgā persona netiks pakļauta soda piespiedu ietekmei un ar to saistītajiem ierobežojumiem tādā mērā, kas atbilstu izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturam un radītajam kaitējumam. Šādas situācijas neveicina arī soda prevencijas uzdevuma izpildi, jo nenostiprina ne vainīgās personas, ne citu personu pārliecību par nepieciešamību pildīt likumus un atturēties no noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas *(Senāta 2011. gada 8. jūnija lēmums lietā Nr. SKK-24/2011; Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2014. gada 30. septembra lēmums lietā Nr. SKK-306/2014)*.

[12] Saskaņā ar Krimināllikuma 46. panta trešo daļu, nosakot soda mēru, tiesa ņem vērā atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus. Apelācijas instances tiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa nav pilnā mērā novērtējusi apsūdzētā vainu ietekmējošos apstākļus, tāpēc šajā daļa pirmās instances tiesas spriedums ir atceļams daļā par apsūdzētajam noteikto soda mēru.

[12.1] Apelācijas instances tiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa saskaņā ar Krimināllikuma 47. panta otro daļu par /pers. A/ atbildību mīkstinošo apstākli atzina savas vainas atzīšanu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un izdarītā nožēlošanu.

Judikatūrā jau iepriekš ir pausts viedoklis, ka, piemērojot Krimināllikuma 47. panta otro daļu, jāņem vērā, ka par atbildību mīkstinošiem apstākļiem tiesa var atzīt tikai tādus apstākļus, kas pēc sava satura atbilst Krimināllikuma 47. panta jēgai *(Senāta 2007. gada 18. jūnija lēmums lietā Nr. SKK-333/2007)*. Krimināllikuma 47. panta otrā daļa nav tulkojama paplašināti, par atbildību mīkstinošiem atzīstot tādus apstākļus, kas pēc sava satura un nozīmes neatbilst Krimināllikuma 47. panta pirmajā daļā ietvertajiem apstākļiem.

Savukārt ar vaļsirdīgu atzīšanos Krimināllikuma 47. panta izpratnē jāsaprot apsūdzētā pilnīga atzīšanās inkriminētajā noziedzīgajā nodarījumā tādā apjomā, kā to konstatējusi tiesa, noziedzīgā nodarījuma motīvu ieskaitot. Gadījumos, kad šāda vaļsirdīga atzīšanās nav konstatējama, nav pamata atbildību mīkstinoša apstākļa konstatēšanai arī saskaņā ar Krimināllikuma 47. panta otro daļu *(Senāta 2021. gada 16. novembra lēmums lietā Nr. SKK 126/2021, ECLI:LV:AT:2021:1116.11353039018.3.L).*

Apelācijas instances tiesa no krimināllietas materiālos esošajām ziņām nav konstatējusi apsūdzētā pilnīgu savas vainas atzīšanu un izdarītā nožēlošanu. Saskaņā ar apsūdzētā kriminālprocesa gaitā sniegtajām liecībām konstatējams, ka /pers. A/ pirmstiesas izmeklēšanā savu vainu atzina pilnībā un izdarīto nožēloja *(lietas 9.-12.lapa, 17.-18. lapa)*, savukārt lietas iztiesāšanas laikā pirmās instances tiesas sēdē vainu atzina daļēji *(lietas 30., 33. lapa)*. Līdz ar to pirmās instances tiesa apsūdzētā daļēju savas vainas atzīšanu un izdarītā vaļsirdīgu nožēlošanu pretēji judikatūrā paustajām atziņām un Krimināllikuma 47. panta otrās daļas izpratnei nepamatoti atzina par atbildību mīkstinošo apstākli.

Šo pirmās instances tiesas atzinumu nav noprotestējis prokurors, līdz ar to apelācijas instances tiesai, nosakot soda mēru, nav tiesiska pamata neņem vērā pirmās instances tiesas konstatēto atbildību mīkstinošo apstākli.

[12.2] Apelācijas instances tiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa saskaņā ar Krimināllikuma 48. panta pirmās daļas 1. punktu nepamatoti konstatēja apsūdzētā /pers. A/ atbildību pastiprinošo apstākli, ka noziedzīgais nodarījums veido noziedzīgu nodarījumu recidīvu.

Judikatūrā atzīts, ka, izlemjot par Krimināllikuma 48. panta pirmās daļas 1. punktā norādītā atbildību pastiprinošā apstākļa – noziedzīgais nodarījums veido noziedzīgu nodarījumu recidīvu – piemērošanu personai, kura atzīta par vainīgu Krimināllikuma 312. pantā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā, jāņem vērā, ka šo noziedzīgo nodarījumu var izdarīt tikai īpašais (speciālais) subjekts *(Senāta 2017. gada 16. novembra lēmums lietā Nr. SKK-623/2017, ECLI:LV:AT:2017:1116.11331029617.1.L).*

Viena sodāmība par Krimināllikumā paredzētu tīšu noziedzīgu nodarījumu, ar kuru personai atņemtas transportlīdzekļa vadīšanas tiesības, neveido Krimināllikuma 48. panta pirmās daļas 1. punktā paredzēto atbildību pastiprinošo apstākli gadījumā, kad persona atzīta par vainīgu apsūdzībā pēc Krimināllikuma 312. panta otrās daļas par izvairīšanos no transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšanas soda izciešanas (*Senāta 2024. gada 15. maija lēmums lietā SKK-165/2024, ECLI:LV:AT:2024:0515.11300016022.6.L)*

Apelācijas instances tiesa atzīst, ka /pers. A/ viena sodāmība par tīša noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, ar kuru viņam atņemtas transportlīdzekļa vadīšanas tiesības, nevar veidot Krimināllikuma 48. panta pirmās daļas 1. punktā paredzēto atbildību pastiprinošo apstākli, jo viņš atzīts par vainīgu Krimināllikuma 312. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā.

Apelācijas instances tiesa uzskata, ka no pirmās instances tiesas sprieduma izslēdzams apsūdzētā vainu pastiprinošais apstāklis – noziedzīgā nodarījuma recidīvs un viņam noteiktais soda mērs ir samazināms, ievērojot Krimināllikuma 38. panta otrajā un $2.^1$ daļā noteikto īslaicīgas brīvības atņemšanas soda laiku.

[13] Saskaņā ar Krimināllikuma 55. panta desmito daļu, ja nosacīti notiesātais pārbaudes laikā izdara jaunu noziedzīgu nodarījumu, viņam piespriestais sods ir izpildāms un tiesa nosaka sodu saskaņā ar šā likuma 51. un 52.pantā paredzētajiem noteikumiem. Saskaņā ar Krimināllikuma 51. panta pirmo daļu, ja notiesātais pēc sprieduma spēkā stāšanās, bet pirms pilnīgas soda izciešanas izdarījis jaunu noziedzīgu nodarījumu, tiesa jaunajā spriedumā noteiktajam sodam pilnīgi vai daļēji pievieno sodu, kas nav izciests pēc iepriekšējā sprieduma.

/pers. A/ saskaņā ar Krimināllikuma 51. pantu nosakāms galīgais sods pēc vairākiem spriedumiem, noteiktajam sodam daļēji pievienojot pēc Vidzemes rajona tiesas 2020. gada 12. marta sprieduma neizciesto pamatsodu, jo apelācijas instances tiesa nav konstatējusi apsūdzētā vainu pastiprinošos apstākļus.

Apelācijas instances tiesa konstatē, ka /pers. A/ ar Vidzemes rajona tiesas 2020. gada 12. marta spriedumu piemēroto papildsodu - transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšana – līdz apelācijas instances tiesas sprieduma taisīšanas dienai ir izcietis, līdz ar to tas nav pievienojams noteiktajam sodam.

[14] Apelācijas instances tiesa uzskata par nepamatotu aizstāvja lūgumu par Krimināllikuma 55. panta $10.^1$ daļas piemērošanu un pārbaudes laika pagarināšanu.

Krimināllikuma 55. panta $10.^1$ daļa noteic, ja nosacīti notiesātais jaunu noziedzīgu nodarījumu izdarījis aiz neuzmanības un par jauno noziedzīgo nodarījumu viņš ir atbrīvots no kriminālatbildības atbilstoši šā likuma 58. pantam vai atbrīvots no soda atbilstoši šā likuma 59. pantam, vai par jauno noziedzīgo nodarījumu viņam kā pamatsods noteikts naudas sods vai sabiedriskais darbs, tiesa var pieņemt lēmumu par pārbaudes laika pagarināšanu līdz vienam gadam.

Apelācijas instances tiesa norāda, ka apsūdzētais /pers. A/ pārbaudes laikā izdarīja jaunu tīšu mazāk smagu noziedzīgo nodarījumu ar tiešu nodomu. Turklāt kriminālprocesa ietvaros netika konstatēts pamats /pers. A/ piemērot Krimināllikuma 58. panta pirmajā daļā un 59. panta trešajā daļā paredzētos nosacījumus. Līdz ar to nav izpildījušies Krimināllikuma 55. panta $10.^1$ daļā deklarētie priekšnosacījumi, lai apsūdzētajam /pers. A/ būtu tiesisks pamats pagarināt ar Vidzemes rajona tiesas 2020. gada 12. marta spriedumu noteikto pārbaudes laiku.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 563. panta pirmās daļas 3. punktu, Latgales apgabaltiesa

nosprieda

atcelt Rēzeknes tiesas 2023. gada 15. maija spriedumu daļā par /pers. A/ noteikto sodu par Krimināllikuma 312. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, daļā par galīgā soda noteikšanu saskaņā ar Krimināllikuma 51. panta pirmo daļu un $1.^1$ daļas 2. punktu un taisīt šajā daļā jaunu spriedumu.

/pers. A/ sodīt par Krimināllikuma 312. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar īslaicīgu brīvības atņemšanu uz 1 (vienu) mēnesi.

Saskaņā ar Krimināllikuma 51. panta pirmo daļu /pers. A/ noteikt galīgo sodu, noteiktajam sodam daļēji pievienojot pēc Vidzemes rajona tiesas 2020. gada 12. marta sprieduma neizciesto pamatsodu, - brīvības atņemšana uz 3 (trīs) gadiem 15 (piecpadsmit) dienām.

Pārējā daļā Rēzeknes tiesas 2023. gada 15. maija spriedumu atstāt negrozītu.

Pilns spriedums būs pieejams 2024. gada 29. augustā.

Spriedumu var pārsūdzēt 10 dienu laikā kasācijas kārtībā Augstākajā tiesā par Kriminālprocesa likuma 574.-575. pantā paredzētajiem kasācijas iemesliem, kasācijas protestu vai sūdzību iesniedzot Latgales apgabaltiesā.

Tiesnesis	A. Zutis
Tiesnesis	I. Raciņš
Tiesnese	D. Skudra